

VRB/5/2000.
VRB/10/1998-2002.

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **választási rendszer reformját előkészítő eseti bizottságának**

2000. június 6-án, kedden 10 órakor

az Országház 58. számú

üléstermében megtartott üléséről

Napirend:

1. A külföldön élő magyar állampolgárok választási jogának lehetősége

Elnököl: Dr. Pokol Béla (FKGP), a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Csoknyay Edit

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről:

Dr. Pokol Béla (FKGP), a bizottság elnöke

Dr. Lamperth Mónika (MSZP), a bizottság alelnöke

Dr. Kóródi Mária (SZDSZ), a bizottság alelnöke

Dr. Rubovszky György (Fidesz)

Dr. Salamon László (Fidesz)

Dr. Wiener György (MSZP)

Dr. Turi-Kovács Béla (FKGP)

Dr. Hack Péter (SZDSZ)

Dr. Fenyvessy Zoltán (MIÉP)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra)

DR. POKOL BÉLA (FKGP), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: megnyitom a reformbizottság ülését. Üdvözlök mindenkit, üdvözlöm a résztvevőket, a bizottság tagjait. Hadd jelezzem, státusilag a mostani ülésünkön négy pártnak van itt a delegációja, és öt pártfrakció delegáltjának kellene itt lenni ahhoz, hogy határozatképesek legyünk. Tehát a határozatképesség nincs meg, csak a tanácskozási képesség, így határozatot nem hozhatunk. Információim szerint - jelezték - Balsai úr nem tud jönni. Nem tudom, hogy ő, vagy Horváth Balázs megérkezik-e, de mindig Balsai képviselő úr szokott itt lenni a szokásjog alapján. Mindenesetre nem bízott meg senkit, így nem lehet helyettesíteni, ha az SZDSZ képviselője megjelenik, akkor érjük el a határozatképességet, addig tanácskozási joggal tudunk beszélni egyetlen napirendi pontunkról, amit előre megállapítottunk, amikor elkezdtük az év programjának megállapítását.

Tehát a külföldön élő magyar állampolgárok választási jogának lehetősége a mai egyetlen napirendi pont, és ősszel folytatjuk tovább a megállapított napirendi pontok szerint. Kérem, akkor tanácskozási joggal elkezdhetjük. Tessék, ki kívánja kifejtetni frakciója álláspontját? Balsai képviselő úr a szó.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Salamon László.

ELNÖK: Elnézést, ez egy freudi elszólás volt. Elnézést kérek Salamon képviselő úrtól.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Semmi probléma, elnök úr. Tisztelt Bizottság! A Fidesz ebben a kérdésben a korábbi álláspontjához hasonlóan azon az állásponton van, ami alkotmányjogilag is evidencia, a választójog állampolgári státuszjog, tehát minden magyar állampolgárt meg kell hogy illesse, ezért mi támogatjuk azt, hogy az állampolgárokat lakhelyükre és tartózkodási helyükre tekintet nélkül illesse meg.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Wiener képviselő úr jelentkezett. Öné a szó.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Tisztelt Bizottság! Mivel itt korábbi nyilatkozatok megismétlése történik, én is csak azt tudom ismét megjegyezni, hogy a Magyar Szocialista Párt álláspontja szerint nem evidencia, hogy a választójog egy az egyben kötődik az állampolgársághoz. Nem kívánom felsorolni azokat az államokat, amelyek a magyar szabályozáshoz hasonló megoldást alkalmaznak. Ezek közül egyben, ahol az idén jártunk, Hollandiában 1989-ben ugyan ezen változtattak, de előtte több évtizeden keresztül a szabályozás nem garantálta a külföldön élő hollandoknak sem a választójogot. Az ott elhangzott előadásokból tudjuk, hogy ezek száma egyébként a félmilliót is meghaladta, tehát nem is volt jelentéktelen. Ezen túlmenően a magyar állampolgársági törvények olyanok, amelyek alapján az állampolgárság megállapítása nem is olyan egyszerű. Nem kívánnék most a 10 éves távolléti szabály állampolgárságtól megfosztó hatására, vagy egyéb intézkedésekre utalni, amelyek az állampolgársági törvényekben voltak találhatóak. Végezetül azt megjegyzem, továbbra is az az álláspontunk, hogy mindazok, akik nem szembesülnek döntéseik következményeivel egy adott ország területén, csak egyszerűen politikai és ideológiai szimpátiák alapján szavaznak, de maguk nem látják, hogy mi történik szavazásuk nyomán, azok ne rendelkezzenek választójoggal. Ha szembesülni akarnak ezzel, minden lehetőségük megvan arra, hogy hazatelepujlenek, és itt éljenek választójogukkal.

ELNÖK: Köszönöm képviselő úr. Turi-Kovács képviselőtársunk jelentkezett, övé a szó.

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): A Független Kisgazdapárt álláspontja lényegében megegyezik a Fideszével. Szeretnék rámutatni, hogy a hatályos választójogi törvény 2. szakasza az én álláspontom szerint némi ellentétben van a nincs választójoga című (2) bekezdésével, hiszen az (1) bekezdésben, a 2. paragrafus (1) bekezdésben egyértelműen azt mondja, hogy "a Magyar Köztársaságban az országgyűlési képviselők választásán választójoga van - a (2) bekezdésben említettek kivételével - minden nagykorú magyar állampolgárnak." Ezt követően jönnek a kivételek. Teljesen indokolatlan a kivételeknél, és nem is illik ebbe a kivétel-felsorolásba az a kitétel, a (3) bekezdés, amely szerint "mindenki választható, aki választójoggal rendelkezik, és állandó lakóhelye Magyarországon van." Ez a megszorítás meggyőződésem szerint semmivel nem indokolható.

Az az érv, amelyet az előbb itt a szocialista párt igen tisztelt képviselőjétől hallottunk, hogy van-e felelőssége, van-e olyanfajta felelőssége a külföldön élő szavazónak - nevezzük így az egyszerűség kedvéért -, mint amilyen a belföldinek, azt gondolom, ha azt akarjuk, hogy legyen olyasfajta nemzetösszefüggés és kapcsolatrendszer, amely a külföldieket közi a hazaiakhoz, akkor ezt a jogot már csak ezért is meg kell adni, hiszen a felelősség akkor kezd jelentkezni, amikor valamilyen jogot is kapnak. Ez a jog alapjog, amelyről nézetem szerint ők nem foszthatók meg. Ezért a magunk részéről támogatjuk azt a megoldást, hogy a külföldön élő magyar állampolgárok kapjanak választójogot.

ELNÖK: Köszönöm képviselőtársam hozzászólását. Hadd jelezzem akkor én is, csatlakozva, tulajdonképpen továbbfolytatva, ugyanígy a frakció tagjaként, de más szempontból. Hadd erősítsem meg ezt az álláspontot. Tudniillik ami előttünk van, a határon túli magyarok elnöke már ősszel átküldte. Ha ezt pontosítom, röviden arról van szó, hogy a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezség Okmánya 25. cikkelye kimondja azt, hogy minden állampolgárnak joga van korlátozások nélkül ahhoz, hogy közügyek vitelében közvetlenül, szabadon választott képviselő útján részt vegyen, szavazhasson és megválaszthassák. Ezt kimondta ez a nemzetközi egyezmény, és bennünket kötelez ez, amelyet az 1976. évi 8. tvr.-rel cikkelyeztünk be, hirdettünk ki, ez szó szerint ott van mindenki előtt, gondolom, a sajtó képviselői is megkapták ezt. Ehhez képest a magyar alkotmány 70. szakasz (1) bekezdése szűkíti ezt. Tudniillik az állampolgárság mellett a területen élést is előírja, tehát megsérti a polgári jogi egyezményt. Tehát ennek a nemzetközi jogi egyezménynek megfelelően, amelyhez Magyarország csatlakozott, a magyar alkotmányt át kell alakítani, mert ha nem, a magyar alkotmány megsérti. Hadd jelezzem, elképzelhető lenne az a politikai okfejtés - bár a politikai okfejtés számomra nem leértékelő, a jog okfejtése politikai okfejtés. Tudniillik amit Wiener képviselő úr mondott, lehetséges jogira áttenni, és van benne ráció, hiszen azt mondja, hogy aki nem él itthon, az nem tud annyira a közügyekkel foglalkozni, nem érzi a felelősséget. Tehát ha azt mondom, hogy ennek legyen jogi relevanciája - mert ez politikai relevancia -, akkor az állampolgárságot úgy át kell alakítani, le kell szűkíteni, és akkor ez a jogpolitikai cél. Amíg ezt nem teszem meg, addig az állampolgárság tágabb, és a nemzetközi jogi egyezmény szerint kötelesek vagyunk megadni, mert máskülönben megsértjük a politikai egyezségokmányt. Tehát ez az indok, ami valóban korábban nem merült fel, mert nem figyeltünk, a Polgári és Politikai Jogok Egyezség Okmányát nem vontunk be a vitáinkba, de szerintem feketén-fehéren kimondja, hogy a magyar alkotmányt vagy átalakítjuk, vagy megtehetjük, hogy az állampolgárságot leszűkítjük. Az persze újra előhozza, hogy ez politikailag védhető vagy kívánatos lenne-e egy olyan országban, amely 14-15-16 milliós, ezt meglátjuk, de mindenképpen az állam szűkebb és

jóval nagyobb nemzethez tartozó arány van, célszerű-e ezt a jogpolitikai célt, amiben szintén van ráció kitűzni. De vannak más rációk. De amíg nem szűkítjük le, addig a politikai egyezségokmány szerint a magyar alkotmány sérti ezt. Tehát ezt is figyelembe véve úgy érzem, egy újabb érvet próbáltam elmondani, ami eddig nem volt meg, ahogy Turi-Kovács képviselőtársam is jelezte, hogy alaposabb átgondoljuk. Tudniillik Wiener képviselőtársam ezt elveti. Látok én is rációt benne, de az még nem oldja meg a nemzetközi sértésünket. Önmagában megáll az, hogy ne adjuk meg, nem jelenti azt, hogy mindent megoldottunk. Erre szerettem volna felhívni a figyelmet.

Visszaadom a szót Wiener képviselőtársamnak.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Nagyon röviden, mert itt elhangzott egy jogi elemzés is. Tehát önmagában az, hogy egy jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközik, az ennek a jogszabálynak a felülvizsgálatát követeli meg az Alkotmánybíróság által, azonban ez alól kivétel maga az alkotmány. A jogforrás hierarchiája, ami közismert, az alkotmányt a nemzetközi szerződések elé helyezi, és a törvények követik a nemzetközi szerződéseket. Az más kérdés, hogy a ma hatályos alkotmánybírósági törvény ezt sem viszi végig következetesen. Emellett meg kell azt jegyezni, hogy számos más ország is, ahol nem engedik meg a nem az ország területén élőknek a szavazati jogot, vagy nem adják meg nekik, szintén aláírták és ratifikálták ezt a bizonyos Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezség Okmányát. Ebből következően semmiféle nemzetközi jogi vita nem bontakozott ki. A kérdés akkor válna jogilag relevánssá, ha az ENSZ, amelynek a dokumentumáról szó van, az egyezségokmányban foglaltak felülvizsgálata során követelné, hogy adják meg valamennyi állampolgárnak, függetlenül lakó- és tartózkodási helyétől, a választójogot.

végezetül Turi-Kovács képviselőtársam hozzászólására egy nagyon rövid megjegyzés, ami a nemzetet illeti. Az 1879. évi L. törvény 31. és 32. paragrafusa 10 éves távollét esetén, ha csak valaki nem tartotta fenn az állampolgárságát, automatikus állampolgárság-vesztést írt elő, mely kiterjedt a vele külföldön együttélő házastársára és kiskorú gyermekeire is. Ennek következtében több millió, Magyarországot elhagyott magyar elvesztette az állampolgárságát, mert csak egy töredékük tartotta fenn, a belügyminiszterhez vagy más hatósághoz intézett nyilatkozatával. Ennek következtében a magyarok nagyon jelentős része ma már nem állampolgár, éppen olyan időszakokból származó törvény alapján, amelyek úgymond a nemzeti érzelmű kormányzatok ideje alatt fogadtak el, illetőleg később sem módosítottak. Az 1922. évi XVII. és az 1939. évi XIII. törvénycikk sem változtatott ezen a szabályozáson, paradox módon az 1948. évi LX. törvény szüntette meg a távollét címén történő automatikus jogvesztést. Tehát ennek következtében és az 1956. évi 11. elnöki tanácsi határozat értelmében van egyáltalán lehetőség, hogy erről beszéljünk. Tehát a magyarság nagyon jelentős része, ha most a leszámazást vesszük figyelembe, nem magyar állampolgár, és éppen az úgynevezett nemzeti kormányok ideje alatt született, illetőleg hatályban tartott állampolgársági törvény miatt. Ezt se hagyjuk figyelmen kívül, amikor a nemzet egyesítéséről beszélünk.

ELNÖK: Köszönöm. Az előbb elfelejtettem üdvözölni, megérkezett az SZDSZ két képviselője egymás után, akkor jelentem, ezzel értünk el oda, hogy megvan a határozatképességünk. Most van itt öt párt delegáltja, az MDF-é nincs jelen, ezt konstatoálom.

Akkor a jelentkezés sorrendjében Fenyvessy képviselő úr, Turi-Kovács Béla, majd utána Salamon képviselő úr. Ebben a sorrendben megadom a szót.

DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Igen. Elhangzott a bevezetőben, hogy itt a pártok megismétlik bizonyos korábbi álláspontjaikat. Azért ennél többről van szó, látszik,

hogy kezd kibontakozni a vita. Én is azzal kezdeném, hogy természetesen megismétlem a MIÉP korábbi állásfoglalását, mi támogatjuk, hogy a határon túl élő vagy tartózkodó magyar állampolgárok élhessenek választójogukkal, amit az alkotmány biztosít is, meg nem is, tehát biztosít, de kivételeket sorol föl. Egyúttal néhány érvet is hoznék. Talán két héttel ezelőtt volt a Magyarország 2000 konferencia, éppen ebben a házban, ahol Borbándi Gyula Münchenből jöve nagyon szépen felsorolta azokat az okokat, hogy miért illetné meg a határon túl élő vagy tartózkodó magyar állampolgárokat a szavazati jog. Szépen cáfolta azokat az ellenérveket, amelyek mindig előjönnek, hogy nem itthon katonáskodik és adózik az, aki éppen nincs itthon. Én nem akarom most ezeket az érveket megcáfolni, meg lehet ismételni, de el lehet nyugodtan olvasni. Tehát ezek az érvek nem állják meg a helyüket. Most már tényleg csak utalnék erre az egyezségokmányra, amit az elnök úr ismertetett. Én örömmel vettem volna, ha az, aki jogilag kifogásolja a szavazati jog megadását, Wiener képviselő úr, kitért volna arra, hogy miért akadályozza egy nemzetközi jog érvényesülését a hazai jogban. Erre sajnos nem tért ki, hanem arra hivatkozott, hogy korábban, a '30-as években bizonyos nemzeti kormányok milyet hoztak. Lehet, hogy hoztak ilyen törvényeket, akkor éppen ideje, hogy helyre tegyünk ezeket, és kijavítsuk, ha rossz törvényeket hoztak azok a nemzeti kormányok

Nem tudok egyetérteni azzal egyébként, amit Wiener György mondott, hogy ezek a határon túl élő vagy tartózkodó állampolgárok nem szembesülnek döntésük következményével. Ezeknek csak egy részére lehet igaz, és csak részben. Tehát azok a magyar állampolgárok, akik éppen a szavazás napján vannak csak külföldön, ideiglenesen, azok bizony hogy szembesülnek döntésük következményeivel, hiszen éppen turistaként kint vannak, békefenntartó alakulat katonájaként, kereskedelmi kirendeltség dolgozójaként, akármilyen egyéb hivatalos ügyben. Egy hét múlva, mint turista hazajön, vagy egy év múlva, igenis a döntése következményével szembesülni fog, tehát nem lehet azt mondani rájuk, hogy nem. Akire igaz lehetne, amit Wiener György mondott, az a határon túl folyamatosan élő magyar állampolgár, de akik itt is magyarországi lakhellyel rendelkeznek, csak éppen a szavazás napján külföldön tartózkodnak, azokra ez a kifogás nem érvényes. De még a folyamatosan a határon túl élő magyar állampolgárokra is csak részben igaz, tekintettel arra, hogy az ő további kapcsolattartásukat az anyaországgal nagyban befolyásolja, hogy milyen lesz a következő kormányzat Magyarországon. Ez érinti az ő akár hazatelepülésüket, ingatlanvásárlásukat, utazásukat, befektetésüket. Dehogynem érinti ezeket az állampolgárokat, hát miért ne befolyásolhatnák azt, hogy ők majd hogyan és mi módon tarthatnának kapcsolatot az anyaországgal.

Összefoglalva: úgy látom, hogy azok a kifogások, amelyek az MSZP részéről felmerültek, álkifogások, nem jogi kifogások, hanem csak és kifejezetten politikai kifogások, hogy azokat a személyeket, vagy azoknak a nagy részét, akik éppen az MSZP jogelődjének voltak kénytelenek eltávozni az országból, azokat ne engedjék szavazáshoz jutni. Hiszen tudják, hogy azoknak a jelentős része nem őrájuk szavazna, hiszen az ő jogelődjük politikája miatt ment el. Tehát politikai okokból, mondva csinált jogi eszközökkel akarják megakadályozni, de mint említettem, ezek a jogi eszközök nem állnak meg. Sőt, és nagyon csodálkozom, hogy Wiener György nemzetközi jogszabály ellen, annak hatályosulása ellen próbál indokokat felsorakoztatni.

Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Most Turi-Kovács képviselőtársunk, utána Salamon képviselő úr, utána Lamperth Mónika alelnök asszony, majd Wiener képviselő úr. Ebben a sorrendben tessék.

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Köszönöm a szót, elnök úr. Szeretném kiegészíteni az előbb elhangzottakat. Az én álláspontom szerint világos, hogy a választójogról szóló törvény 2. szakasz (2) bekezdésében azt mondja ki, hogy nincs választójoga annak... és itt személyhez kötődő okokat sorol fel. Valamennyi felsorolt ok a választó személyében rejlik, ok vagy a cselekvőképességéről van szó, vagy a magatartása miatt közügyektől történő eltiltásról, vagy azért, mert szabadságvesztését tölti, vagy mert büntető eljárásban jogerősen elrendelt intézeti kényszergyógykezelés alatt áll. Mindez a személyiségben rejlik. Van egy politikai indok, egy rossz politikai indok, amely a (3) bekezdésben van, ahol kiveszi az állandó lakhellyel nem rendelkezőket. Ez egy teljesen indokolatlan megkülönböztetés, és hadd mondjam, hogy ezt politikai érvekkel sem lehet kivédeni. Némileg ellentmondok itt az elnök úr előbb elmondott szavainak. Ugyanis a helyzet a következő. Ha konzekvensen végiggondoljuk, amit Wiener képviselő úr mondott, akkor belföldön is lehetne ilyen különbségeket tenni. Aki nem vesz részt a közügyekben általában, nem vesz részt a közteherviselésben, aki nem érdeklődik belföldön abszolút a közügyek iránt, az ezek szerint azonos kategóriába esik azzal, aki külföldön van, hiszen önmagát elzárta attól, hogy a közügyekben ilyen módon részt vegyen. Szabad kérdezni, lehet ilyesfajta különbséget tenni? Nyilván nem lehet. Akkor miért lehet azzal kapcsolatosan, aki külföldön él. Tehát még a politikai indokok sem tarthatók fenn, teljesen súlytalanok.

ELNÖK: Köszönöm. Salamon képviselő úr a szó.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Kétirányú észrevételt tennék. Az egyik a vita menetével kapcsolatban, nem ügyrendi indítvány, csak érdemes lenne végiggondolnunk. Azt hiszem, hogy ennek a vitának a végeredményével valamennyien tisztában vagyunk. Itt a magyar állampolgárok teljes körű választójogának biztosításával szemben akármilyen érvet mondunk, azt Wiener képviselő úr úgysem fogja elfogadni. Nem azért, mert ezek az érvek elfogadhatatlanok lennének, hanem mert van egy politikai döntés a Magyar Szocialista Pártban, ebben a kérdésben itt nem lehet engedni. Csak azért mondom, hogy önmagunkat itt ne kínozzuk. Tehát azt javaslom, hogy a vitát kerekítsük le az ésszerűség keretei közé, ne áltassuk magunkat azzal, hogy fogunk tudni olyan érvet mondani, amivel Wiener képviselő úr megváltoztatja véleményét. Tehát ne saját magunkat büntessük meg azért, mert a szocialista párt úgyis eldöntötte ezt a kérdést, és olyan számban van jelen a parlamentben, hogy erről értelmetlenség tovább vitatkozni ezek után. Hiába az a véleménye itt a pártok többségének, hogy ezt a jogot meg kéne adni. Ezt csak a saját magunk kímélése humanitárius megfontolásából kívántam itt elmondani.

A másik egy jogi érv annak kapcsán, amit elnök úr ismertetett. Én örömmel vettem, hogy Wiener képviselő úr itt a dualista álláspontot képviseli a nemzetközi jog és a belső jog viszonyában, annál is inkább, mert én is mereven dualista vagyok. De azért mindenkinek, aki a nemzetközi jog és a belső jog viszonylatában dualista alapon gondolkodik, tisztában kell lennie azzal, hogy ha egyszer elkövet egy ország olyan hibát - most jogtechnikai értelemben használom a hiba kifejezést -, hogy alkotmányával ellentétes nemzetközi kötelezettséget vállal, a dualista felfogás értelmében az alkotmánnyal szemben álló alacsonyabb rendű jogszabály ugyan alkotmányellenes lesz, tehát nem fog érvényesülni a nemzetközi jog, de a magyar állam mégsem szabadul a nemzetközi jogi kötelezettség alól. Olyan helyzet keletkezik, hogy ugyan belső jog szempontjából minket a '76. évi 8-as, ezek szerint alkotmányellenes tvr.-rel kihirdetett nemzetközi egyezmény nem fog kötni a belső jogunkat illetően, de a magyar államot kötni fogja az, hogy aláírta ezt a szerződést. Ennek az a jogi konzekvenciája, hogy ha bárki panasszal fordul most már konkrétan amiatt, hogy nem biztosítják a választójogot, a nemzetközi jogi szervek, Strasbourg el fogja marasztalni a

magyar államot. Tehát lehet az mondani, hogy bizonyos politikai megfontolások érdekében megszegünk egy nemzetközi szerződést, de tisztában kell lennünk azzal, hogy csak idő és eljárás kérdése, hogy a magyar államot és ezen keresztül a társadalmunkat mikor éri ezzel kapcsolatban valamilyen joghátrány. Csak ezt akartam hozzátenni annak az érvelésnek a kapcsán, amit Wiener György elmondott. Nem tudom, hogy a többi ország, amely esetleg hasonló hibát követett el, hogyan járt el, tényleg hibát követett-e el, nem tett-e például fenntartásos nyilatkozatot, mert úgy is lehet szerződést kötni, hogy nem fogadnak el a szerződésből bizonyos pontokat, és jogfenntartó nyilatkozatot tesz az állam. Azt mondja, hogy e cikkely kivételével csatlakozik hozzá. Én nem tudok arról, hogy a magyar állam ezt megtette volna, de több más állam, amelyekre itt most hivatkoztak, ezt tette. De ha ilyen fenntartás nincs, és mi ezt a szerződést aláírtuk, akkor monista a rendszerünk, akár dualista, az államot köti ez a szerződés, ha csak nem találunk olyan feloldást, amit az elnök úr mondott, vagy egy olyan megoldást, hogy igenis biztosítani kell ezt a jogot. Ha ezt nem tesszük meg, kiteszük magunkat a nemzetközi jogi szankcióknak.

Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Alelnök asszonyé a szó.

DR. LAMPERTH MÓNICA (MSZP): Köszönöm, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Ha már itt a nemzetközi joghátránnyal érvel képviselőtársam, ami szerintem mint veszély erősen eltúlzott volt a megszólalásában, sokkal inkább azt javasolnám mérlegelni, amit majd itt a következő napirendi pontnál javasolni fogok. Azt az alkotmányos mulasztást, ami a Magyarországon élő kisebbségek parlamenti képviselője megoldatlansága miatt terhel bennünket, ezt a veszélyt sokkal nagyobbak látom, mint a jelen napirendnél Salamon képviselő úr által fölvezetettakat. Csak szeretném világossá tenni, hogy igen, az MSZP-nek van egy álláspontja ebben a kérdésben, még akkor is, ha ez itt ilyen pejoratívan jött elő. Van egy világos álláspontunk, de nem azzal, hogy ebből nem lehet engedni. Mindenki, aki itt van, egy állásponttal jött ide, és ez a tárgyalás azért folyik, hogy tudjunk egymásnak olyan érveket mondani, ami meggyőz bennünket arról, hogy érdemes visszamenni a frakciónkhoz, az illetékes testületekhez, és ott elmondani ezeket. Én ebben a vitában olyan érvet még nem hallottam, amit úgy vinnék vissza az MSZP illetékes testülete elé, hogy megváltoztassuk korábbi álláspontunkat. Persze, lehet itt politikai szándékok fölemlégetésekor címkézni, hogy ki miért, merre, meddig. Ez politikai szándék, persze. Azért kezdeményezték a jobboldali pártok, mert azt gondolják, hogy egyébként a külföldön élő magyarok az ő szavazóik lesznek. És minden egyéb elvi megfontolás nélkül, vagy pontosabban ennek kellő megalapozása nélkül hozták ide ezt a javaslatot, amiről szeretném elmondani, hogy súlyos félreértés, hogy ez tömeges szavazatokhoz hozna. Érdemes lenne egyszer kiszámolni, hogy ez konkrétan hány szavazót jelent, ha már ilyen politikai szándékkal, vagy ezzel a címkézéssel indult a vita Fenyvessy képviselő úrtól. Hadd mondjam el, hogy nagyságrendjét tekintve talán nem több szavazat, mint amennyivel a '98-as választás első fordulójában, meg összességében többet kapott, mint a Fidesz. Tehát nem több, nem több ennél. Nem hiszem, hogy ez döntené el a választásokat, tehát nem is erről kellene szerintem vitázni. Arról kellene vitázni - nem tagadva a politikai álláspontot ebben a kérdésben -, hogy szabad-e olyan döntést hozni, úgy változtatni meg a törvényt, hogy olyan személyek, állampolgárok is szavazzanak és részt vegyenek a magyarországi döntéshozatalban, akik semmilyen módon nem viselik annak következményét. Ez itt a kulcskérdés, hogy ki viseli a következményét ezeknek a döntéseknek. Mert az az állampolgár - egyébként Wiener György nem azt mondta, amire itt hivatkoztak, de ezt Gyuri nyilván pontosítja -, aki nem vesz részt a döntéshozatalban, mert nem tájékozódik, mert nem mennek el szavazni különböző okoknál fogva, ők ennek is viselik a következményét. Azt

hiszem, hogy érdemes lenne ebből az elvi megfontolásból végiggondolni. Szeretném megismételni, hogy nem hangzott el itt olyan érv, ami engem személy szerint meggyőzött volna arról, hogy megváltoztassuk az álláspontunkat.

Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm alelnök asszony. Hadd legyen egy felvetésem. Egyszer-kétszer már felmerült, pont ennek a témának a kapcsán, hogy egy nagyon fontos dolgot nem tudunk, ami alapvető lenne a mai vitában, tudniillik, hogy hány ember van, akit ez érint. Egyszer erről már beszéltünk egy fél évvel ezelőtt. Akkor említettem, hogy amikor Kónya Imre belügyminiszter volt, egy számadat megjelent a sajtóban, '93-ban ugye ez téma volt, hogy 150 ezerre saccolták. Időközben az izraeli nagykövet nyilatkozata megjelent, hogy feltehetőleg 250 ezer van csak Izraelben feltehetőleg. Tehát akkor nem tudjuk pontosan a számarányt. Itt merül föl, hogy mivel az elmúlt 10 évben ez viharokat kavart és a következő időben is így lesz, esetleg egy javaslattal élne a bizottság, hogy legalább annyival gördítsük előre a labdát, hogy a Külügyminisztériumhoz átküldենék egy felkérést. Azoknak az országoknak a magyar nagykövetségétől, amelyek talán biztosabb alapokkal rendelkeznek és ahol ismerjük, hogy nagy magyar közösségek élnek, tehát Izrael, Kanada, Egyesült Államok, Franciaország és a többi, a Külügyminisztérium koordináljon egy ilyen felmérést. Egy dolog persze, hogy magyarok vannak, de más dolog, hogy azok magyar állampolgárok-e. De megvan, hogy mikor mentek ki, kik a magyarok. Ismerve az állampolgársági törvény változását, az emigráció fokozatosságát, a kinti nagykövetségek nagyjából tudnának olyan adatot közölni, amelynek alapján tisztában lennének vele, ha ez két év múlva újra fölmerül, hogy 800 ezer magyarról beszélünk.

Tehát amennyiben a bizottság akceptálná - ha nem tudunk megállapodni, akkor elindulásként valamire jutnánk -, hogy egy ilyen javaslat átmenne a Külügyminisztériumhoz, amely azután összegezve visszaküldené az adatokat - a nagykövetségeken keresztül, vagy valamilyen technikai úton -, hogy pontosabb legyen a képe a magyar Országgyűlésnek, amikor erről tárgyal majd. Ez lenne a felvetésem, és jelentkezett Hack Péter képviselő úr.

DR. HACK PÉTER (SZDSZ): Én támogatom az elnök úr felvetését, bár a korábbi tárgyalásokon - sok fordulóban került erre sor '93-tól kezdve, '94-'98 között is - minden alkalommal felvetődött ez a kérdés. Az én emlékezetem szerint olyan válaszokat kaptunk, hogy ezt igazából még becsülni sem lehet, mert abban a pillanatban, hogy ennek valamilyen relevanciája van, megsokszorozódhat az állampolgári kérelmek száma, tehát hogy kiváltsák útleveleket. Jelen pillanatban nagyon elenyésző számban vannak, akik útlevelel rendelkeznek, de valószínűleg sokan vannak, akiknek otthon megvannak azok az iratok, amelyek alapján ez megtörténne. Én ezzel együtt is támogatom, mert legalább egy minimumszámot lehetne ebből tudni, ami nem árt a tárgyalásokhoz.

Engedelmelemmel azért röviden én is szeretnék reagálni az itt kiosztott levélben szereplő megállapításokra és az a körüli vitára. Azt gondolom, hogy az a megállapítás, ami ebben a levélben szerepel, hogy alkotmányellenes a magyar jogszabály, nem felel meg a valóságnak. Az egyezségokmány egyfelől bár lehetővé tesz ésszerű korlátozásokat bizonyos jogokban, és ez vita kérdése lehet, hogy itt Magyarországon kell szavazni, túllép-e az ésszerűség mértékén, vagy nem lép túl. Nyilvánvaló, hogy ha nagykövetségen kell szavazni, ez is rendkívül nagy korlátozás, mert Ausztráliában nem túl sok nagykövetsége van Magyarországnak, és sok magyarnak ahhoz, hogy a nagykövetségre elmenjenek és szavazzanak, nagyobb utat kell megtenni, mint mondjuk a Németországban, Angliában, vagy Spanyolországban élő magyaroknak, akik Magyarországra akarnának jönni. Ugyancsak ésszerűvé teszi a korlátozást az, hogy a külföldön megtartott szavazások tekintetében a magyar választási rendszerben

alkalmazott kontrollmechanizmusok nem tudnak működni. Azt hiszem, egyikünk sem tudja azt elképzelni, hogy a szavazatszámoló bizottságok kiutaznának pártonként akárhány emberrel. Illetve azt, hogy kiutaznának, még el tudjuk képzelni, de nehezebben azt, hogy ezt valaki finanszírozná. Biztos, hogy erre lennének jelentkezők. Tehát a szavazás tisztaságát, elfogulatlanságát biztosító technikai megoldások hiánya a nemzetközi összehasonlításban rendkívül bonyolult választójogi rendszer tekintetében ésszerű korlátozást is ad. Nyilvánvaló, hogy olyan országokban, ahol egyéni választókerületek vannak, a követségen leadott szavazat megoldandó problémákat okoz: melyik egyéni választókerületben jelenjen meg melyik ország szavazata, hol döntse el a választás eredményét, vagy direkt külön létrehozunk még ausztráliai egyéni választókerületet, észak-amerikai, dél-amerikai, afrikai és európai választókerületeket. Tehát ezek olyan problémák, amelyek a választási rendszerből fakadnak, amely választási rendszerből fakadó problémák ésszerű korlátot jelentenek. Ugye, emlékeztet, hogy az Alkotmánybíróság egyik első, még 1989-ben született határozatával semmisítette meg azt a kerekasztal-megállapodást, amely kizárta volna a választójogból a külföldön tartózkodó vagy élő magyar állampolgárokat, és ehhez képest kellett akkor a szavazásban akadályozott minősítést létrehozni. De úgy gondolom, hogy ez ésszerű korlátozás, ami az egyezményrel biztosított jogokat ésszerűen korlátozza. Azok a magyar állampolgárok, akik szavazni akarnak, Magyarországra tudnak utazni a szavazás idejére, itt lakóhelyet tudnak létesíteni, és a választásban részt tudnak venni azon a lakóhelyen, ahová bejelentkeztek. Ennek jelen pillanatban sincs akadálya. Azt gondolom, az a beállítás, hogy a külföldön élő magyar állampolgárok nem szavazhatnak, nem felel meg a tényleges magyar jogi szabályozásnak, és rosszabb hírét kelti az országnak, mint amilyet indokolt lenne kelteni.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Fenyvessy képviselőtársunk jelentkezett.

DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Köszönöm. Hack Péternek szeretnék két témában válaszolni, mert valószínű, hogy elkerülte a figyelmét a hollandiai jelentés két eleme. Ugyanis abban olyan dolgok voltak, amelyek könnyen megoldhatják azokat a problémákat, amelyeket fölvetett. Az egyik, azt mondta, a távolság. Ausztráliában például nagyobb a távolság, mintha Európa valamelyik részéből kellene utazni. Ez nagyon könnyen megoldható, hiszen hallhattuk annak idején Hollandiában, de benne van ebben a levélben is, hogy máshol megoldották a levélszavazást, a számítógépen történő szavazást. Tehát a nagy távolság már nem ok a szavazás kizárására, technikailag ez megoldható, könnyen lebonyolítható, és még jól ellenőrizhető is, hogy valaki csak egy szavazatot adhasson le akár levélben, akár számítógépen. Ez külföldön jól működik, Hollandiában azt hiszem a szavazatok 80 százaléka már számítógépen történik. Ha jól emlékszem két választókerületben, Amszterdamban és még valamelyik választókerületben nem oldották ezt még meg. Tehát a távolság kérdése már nem kérdés, csak technikai probléma, ami könnyen megoldható.

A másik ilyen kérdése volt, hogy aki kint van, hogyan szavazzon, amikor választókerületek vannak, az ausztráliai választókerület, vagy nem tudom, milyen választókerület legyen. Erre is megvan a megoldás. Akik kint szavaznak, azok az egyéni választókerület képviselőjelöltjeire nem szavaznak, tehát nem a 176 egyéni közül valamelyikre, hanem pártlistára szavaznak. Tehát eldönthetik, hogy melyik pártot preferálják, hogy az bekerüljön a parlamentbe, és ezzel ki van húzva ennek a problémának is a méregfoga, hiszen valóban nem lehet tudni, hogy ausztráliai vagy brazíliai magyar mátészalkai vagy szombathelyi választókerületre szeretne szavazni. Nem is kell, pártpreferenciáját eldönti, és pártlistára szavaz.

A harmadik ilyen észrevételem, és akkor remélem, hogy Lamperth alelnök asszony hátha mégis csak hall olyan érvet, amelyet talán érdemes visszavinni a frakcióba, ugyanis az

ellen nem hallottam semmilyen érvet, hogy az MSZP például azt miért akadályozza, akiknek állandó magyarországi lakhelyük van, csak éppen a szavazás idején külföldön tartózkodnak, mint mondtam, turistaként, békefenntartóként, kereskedelmi kirendeltségen. *(Közbevetés: támogatjuk.)* Tehát akkor valahogy mégis csak meg lehetne oldani azoknak a magyar állampolgároknak a szavazási lehetőségét, akik Magyarországon állandó lakhellyel rendelkeznek, csak a szavazás időpontjában nem tartózkodnak Magyarországon. Mert akkor válasszuk ketté a külföldön lévő magyarok ügyét, és akkor az egyikben esetleg előbbre tudunk jutni, míg a másikban ezek szerint még nem.

Köszönöm.

ELNÖK: Hadd jelezzem csak az információ kedvéért, hogy amikor ezt korábban megvitattuk, ezt senki nem firtatta. Talán azért, mert annyira kevés, 4-5-600 embert érint, de technikailag ezt minden párt támogatta. Ebben a kis szegmensben mindenki egyetértene. Wiener képviselőtársamnak adom meg a szót, és elnézést kérek tőle, mert ő hamarabb jelentkezett. Tessék, öné a szó.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Köszönöm a szót, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Sok probléma merült fel, megpróbálom sorba szedni ezeket, és reagálni rájuk. A könnyebbekkel kezdem. Turi-Kovács képviselőtársam azt állította, hogy aki nem fizet adót, nem érdeklődik a közügyek iránt, az az én okfejtésem szerint szintén nem rendelkezne választójoggal. De én nem ezt mondtam. Előre látva, hogy valaki a jelenlévők közül, bár nem kifejezetten Turi-Kovács Béla képviselőtársamra gondoltam, ilyen érveket felvet, ennek következtében egy döntő szempontot említettem csak, még pedig azt, hogy nem él itt, nem tudja, hogy az adott irányzat mellett hogyan alakul az ország helyzete, milyenek a politikai, társadalmi, gazdasági viszonyok, ennek következtében egy elvont politikai-ideológiai azonosulás, nem pedig hétköznapi tapasztalatok alapján dönt a szavazófülkében. Ezt említettem, adókról, meg katonai kötelezettségről egyetlen egy mondatot nem mondtam. Egyébként ma már van egy kontrollunk, a horvát választási eredmények, amelyek nagyon jól mutatják azt, hogy miben különbözik egymástól egy Horvátországban és egy külföldön élő horvát állampolgár politikai beállítottsága. Már a 2000. január 3-ai ottani választásokon - ezek parlamenti ügynevezett szabad választások voltak - a Horvátországban élő és szavazati joggal élő horvátok 26 százaléka a HDV-t, a nemrég elhunyt Tudjman elnök Horvát Demokrata Közösség nevű, erősen nemzeti elkötelezettségű pártját, míg az emigrációban élő horvátok, akiknek csak nagyon kis százaléka szavazott, szemben a várakozásokkal, 85 százalékban támogatta ugyanezt a pártot, de ez egy 60 százalékos különbség. Egyébként egyértelműen jelzi, hogy valójában milyen elképzelések húzódnak meg emögött a választójog-kiterjesztési koncepció mögött.

Nagyon röviden utalnom kellene a kerekasztal-tárgyalások történetére is, amelyeken a jelen lévők közül - ha jól tudom - egyedül Salamon László képviselőtársam vett részt, hogy ott végül is miért az az eredmény alakult ki, ami kialakult. A külföldön élő, tehát nem Magyarországon élő magyar állampolgárok választójogának kérdése felmerült. Azonban a választási rendszerről folytatott nagyon hosszadalmas vitában ezt a kérdést mindenki mellékesnek ítélte meg, azok is, akik egyébként más szempontból fontosnak tartották, és mindezt eltették úgymond későbbi időkre. Felmerült ugyanezekben a kerekasztal-megbeszéléseken az is, hogy a szavazás napján külföldön tartózkodó magyar állampolgárok élhessenek-e választójogukkal, avagy sem. Akkor több, az Ellenzéki Kerekasztalhoz tartozó politikus és szakértő úgy fogalmazott, hogy nem kell erőltetnünk ezt, hiszen nyilvánvaló, hogy a külföldön lévő követnancsok, más követségi alkalmazottak, kereskedelmi kirendeltségen levők és más állami szolgálatot teljesítők nagy valószínűséggel nem a kerekasztal pártjainak

valamelyikére fognak szavazni, tehát igazán nem fejezték ki érdekeltségüket ebben a kérdésben, és támogatták azt az elképzelést, sőt, maguk is élen jártak a megfogalmazásában, hogy a szavazás napján külföldön tartózkodók ne élhessenek választójogukkal. Meg kell jegyeztem, 1999-ben több alkalommal is Lamperth Mónika és én is kifejtettük azt, hogy igenis mi támogatjuk a Magyarországon állandó lakóhellyel rendelkező, ám a szavazás napján külföldön tartózkodó magyar állampolgárok számára a választójog gyakorlásának biztosítását. Tehát ebben az előrelépési lehetőség elvben már tavaly megvolt.

A következő mozzanata ennek a kérdésnek, ami már jogi probléma, az, amit Salamon László képviselőtársam vetett fel, hogy úgymond egy dualista álláspontot képviseltem. Gondolom, ezt azért említette, mert korábban, amikor az alkotmányügyi bizottság ülésén a nemzetközi szerződésekre vonatkozó koncepciót fejtegettük, és még korábban, Dávid Ibolya miniszter asszonynak 1998. június 1-jei meghallgatásán is a monista álláspont mellett foglaltam állást, és rá akart mutatni Salamon képviselőtársam arra, hogy politikai okokból mennyire következtelenül képviselem a nézeteket, és mennyire az adott szituációhoz igazodva váltogatom az érveimet. Azonban a helyzet nem ez, tudniillik a felmerült problémának semmi köze a dualizmushoz és a monizmushoz. Én mindössze arra hívtam fel a figyelmet, hogy a jogforrások hierarchiájában az alkotmány fölötté áll a nemzetközi szerződéseknek. Ennek a kérdésnek semmi köze ahhoz, hogy egy megkötött nemzetközi szerződést csak közzé kell tenni, avagy ki is kell hirdetni, mert nem erről van szó, hanem a nemzetközi szerződés és az alkotmány viszonyáról. Akár kihirdetem, akár közzéteszem a nemzetközi szerződést, annak meg kell felelnie az alkotmánynak. Ha Salamon képviselőtársam jól emlékezik vissza, az Igazságügyi Minisztérium koncepciójának tárgyalásakor azt is mondtam, hogy ha áttérünk a monista elvre, akkor ez megköveteli a nemzetközi szerződések alkotmányosságának egy, a mainál sokkal erőteljesebb normakontrollját. Úgyhogy ebben a kérdés úgy ítélem meg, hogy teljesen következetesen foglaltam állást, mert ennek a kérdésnek nincs köze a monista-dualista vitához, másodszer amikor a monista álláspontra való áttérést javasoltam, hozzátettem azt, hogy igen, de ebben az esetben a mai gyakorlatban lényegében nem alkalmazott szabályt, miszerint meg kell vizsgálni a nemzetközi szerződések alkotmányosságát azok megkötése előtt, ezt a mai szabályozásba, a dualista jogrendszerbe való illesztése előtt kell megvizsgálni, ezt sokkal komolyabban kell venni, és ezt a szűrőszerepet maximális hatékonysággal kell alkalmazni.

Pokol Béla elnök úr felvetett egy nagyon fontos kérdést: hány embert is érint mindez. Az az igazság, hogy ha ezt vizsgálni akarjuk, akkor erre vonatkozóan a Külügyminisztérium és a nagykövetségek csak egy csatornát jelentenek, és talán nem is a legfontosabbat. A kérdésnek az egyik oldala valóban az, amit Pokol Béla elnök úr mondott, tehát ma a nagykövetségek hogyan látják, hányan vannak. Egyébként a hágai magyar nagykövetségen tartózkodásunk alkalmával, amikor a nagykövet úrral beszélgettünk, ez a téma előkerült, és el is hangzottak bizonyos szám adatok, 7-8 ezer Hollandiában élő magyar állampolgár, valamint az is elhangzott, hogy ezeknek jelentős része nagy valószínűséggel aktívan már nem vesz részt az ottani magyarság közéletében, és nagy valószínűséggel a választásokon sem venne részt. Azonban van egy ennél jóval jelentősebb mozzanata is a kérdésnek, ezt a csak a Belügyminisztérium tudja elvégezni, és csak rendkívül komoly levéltári munkával, de lehet, hogy még annak alapján sem kielégítően. Utaltam már az 1956. évi 11. ET-határozatra. Ez 1939 és 1947 között, pontosabban 1939. szeptember 1. és 1947. szeptember 15. közöttre megállapított egy úgynevezett nyugvó időt, mind a megfosztások, mind a távollét miatt történő jogvesztések alapját. Ha ezt az 1939. szeptember 1-jei dátumot - mivel 10 éves távollét vezetett jogvesztéshez - visszavezetjük a kiindulópontra, akkor 1929. szeptember 1-jét kapjuk meg. Tehát mindazok, akik 1929. szeptember 1-je után kerültek abba a helyzetbe, hogy a 10 éves távollét miatt a jogvesztésük bekövetkezne, azok már magyar állampolgárok

maradtak, a korábbiak pedig a magyar állampolgárságot elvesztették. Tehát 1880. január 1-je és 1929. szeptember 1-je között akik távollét miatt az állampolgárságukat elvesztették, azok már nem minősülnek annak. Itt egyébként 1,5-2 millió emberről és leszármazottairól van szó. Akik 1929. szeptember 1. után kerültek ebbe a helyzetbe, azok döntő többsége sem él ma már, hanem elsősorban gyermekeik, unokáik, sőt, dédunokáik élnek, túlnyomó többségüknek ma már fogalma sincs arról, hogy magyar állampolgár volna. Egyébként nagyon jelentős volt a gazdasági emigráció 1918 előtt és nagyon jelentős volt 1919-'20-ban a politikai emigráció. Gondolom, hogy az akkori kormányok nem tartották problémának, hogy elhagyták Magyarország területét, sem az első körben, sem a második körbe tartozók, a '20-as évek közepén nagyon jelentős volt megint egy gazdasági emigráció, bár ezek már a nyugvó idő miatt magyar állampolgárok maradtak, de csak egy 1956-os visszamenőleges szabályozás értelmében. Most nem térnék ki a megfosztásokra és az elbocsátásokra, azokra külön 1990-ben, majd '93-ban hozott törvények vonatkoznak, és ott egy jogi reparálás bekövetkezett.

Ha mindezeket figyelembe veszem, abban az esetben a külföldön élő és nem a környező államokban levő magyarokra, tehát a tényleges magyar állampolgárokat gondolva akár 800 ezer, 1 millió főről is szó lehet, ezek esetében garantálni kellene azt, hogy ugyanolyan feltételek mellett tudjanak szavazni, és ne csak azok az aktívak, akik bejárnak egy nagykövetségre, és a nagykövettel együttműködnek és szervezik a magyarság kulturális, politikai, társadalmi életét, vegyenek részt a választásokon, hanem mindenki számára ezt lehetővé kellene tenni. Már ennek a körnek a körvonalazása is tisztességes névjegyzéke is lényegében a megoldhatatlan, vagy a majdnem megoldhatatlan feladatok körébe tartozik. Egyébként az említett Izraelen, Franciaországon, Németországon, Kanadán és az Egyesült Államokon, valamint Ausztrálián kívül itt számba kell venni Brazília, Uruguay, Argentína, Chile, Dél-Afrika és számos más állam helyzetét is, a skandináv államokét is. Tehát ez óriási feladat volna, ennek ellenére úgy látom, hogy a tisztánlátás érdekében a Külügyminisztérium a Belügyminisztériummal együttműködve kezdjen el ilyen munkálatokat. Ki fog derülni, hogy a kör az körvonalazhatatlan. Csak egy zárójelbe tett megjegyzés: önmagában azt, hogy politikai érveink is vannak, nem találok problémának, ez egy politikai kérdés. Igen nagy baj lenne, ha politikai érvek nélkül nyúlnánk ezekhez az ügyekhez.

Tehát itt a technikai problémák is erősek, de van még egy gond. Fenyvessy képviselőtársam joggal utalt a holland megoldásra, de nem tett hozzá egy mondatot. Hollandiában az egész ország egy választókerületet alkot, még akkor is, ha 19 technikai lista működik, az egy ember-egy szavazat elve érvényesül. Magyarországon a rendszer kétszavazatos. Alkotmányosan csak akkor lehetne a külföldön élő magyar állampolgároknak választójogot adni, ha vagy valamely egyéni választókerületben besorolnák őket, ez persze elég komoly problémákat okozna, hogy ez melyik legyen, vagy pedig - és ez lenne az egyszerűbb megoldás - egy tiszta listás módszert alkalmaznak, mert abban az esetben valóban alkotmányosan mindenkinek egy szavazata van elv alapján működhetne a szisztéma. Tehát bármiféle jogi megoldás csak az egy szavazatos, tiszta listás rendszerben elképzelhető, amelyet itt a jelenlévő pártok egyike sem támogat. Mi is inkább a német modellt támogatjuk az arányosítás érdekében, mert tudjuk, hogy milyen nagymértékű a ragaszkodás Magyarországon az egyéni választókerületekhez.

Végezetül egyetlen egy mondat: azt mondta Salamon képviselőtársam, hogy ne büntessük magunkat azzal, hogy itt ülünk. Én nem érzem magam büntetve, hogy itt ülök, kellemes a légkör, viszonylag hűvös van, és vitatkozunk. Ez a parlamenti képviselő feladata.

ELNÖK: Köszönöm képviselőtársamnak a részletes véleményt. Hadd jelezzem - megadom a szót Salamon képviselő úrnak -, hogy éppen az előbbi okfejtés nyomán a javaslatban egy kis módosítás lenne. Tudniillik tényleg több minisztériumot érint. Akkor úgy

módosítanám az előbbit, ha küldenénk egy felkérést, ezt koordinálni kell, és van egy olyan intézmény, hogy Határon Túli Magyarok Hivatala, amely küldött is hozzánk egy levelet. Szabó Tibor vezető urat kérnénk meg esetleg, hogy több, erre illetékes minisztérium bevonásával koordinálják, hogy egy lehetséges pontosabb számadat kerüljön vissza. Akkor így tartanám fenn a javaslatot, és megadom a szót Salamon képviselő úrnak.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Természetesen én is nagyon jól érzem magam, kedves képviselő úr (derűtség), csak azt gondolom, hogy ezek az érvek, amelyeket kifejtettünk már az elmúlt ciklusban, egy új alkotmány megalkotása során, amelynek eredményeként egyébként hatpárti egyetértés született abban, hogy meg kell adni a külföldön élő magyar állampolgároknak is a szavazati jogot. Azok után, hogy erről annak idején a parlamentben is hosszasan vitatkoztunk, nagyon részletes tudományos publicisztikai viták is folytak. Úgy gondolom, valamennyi itt lévő képviselő számára az érvek, az ellenérvek is kölcsönösen ismertek. Én itt semmi újat nem hallottam, mert én is ismerem ezeket, többször hallottam már képviselőtársaimtól, vagy másoktól. Mivel úgy gondoltam és változatlanul úgy gondolom, hogy ha egyszer van egy politikai döntés - én sem pejoratíve mondom, én is természetesnek tartom, ezek politikai kérdések is és alkotmányjogi kérdések is, nem is nagyon szétválaszthatók sokszor, bár van, amikor ezeket szét kellene tudni választani -, akkor tudom, hogy a képviselő úrnak nincs mandátuma, hogy felálljon azzal, hogy más van. Ezt ajánlottam a tisztelt képviselőtársaim figyelmébe, nem lévén támogatója a sziszifuszi munkának.

Ez az egyik. A másik, hogy a képviselő úr tévedett abban, amikor azt gondolta, hogy a dualista álláspontja feletti öröme kifejezésre juttatása rápirítási szándékkal történt volna, mert remélem, nem bántom meg, de el kell mondjam, én nem tudom és nem is akarom a képviselő úr álláspontját figyelemmel kíséreni, hogy a maga történetiségében hogyan változik. Nem is tudtam, hogy a képviselő úrnak mi volt erről korábban az álláspontja, nem is tudom az összes szocialista képviselő álláspontját szétválasztani. Azt tudom, hogy a szocialista párt általában a monizmushoz állt közelebb, bár ez sem volt markáns. Tehát itt nem volt valami arcpirítás. Nyilván emlékszem majd egy darabig a képviselő úr álláspontjára, de két év múlva megint el fogom mondani, akkor bocsássa meg, ha nem emlékszem rá. Lehet, hogy leértékelem a személyét, hogy ennyire elhanyagolom és nem kísérem figyelemmel, de nem kísérem ennyire figyelemmel, tehát nem volt ilyen rápirító szándék. Én pusztán örvendtem a dualista álláspont kifejezésre juttatásának.

Ami a harmadik megjegyzésemet illeti Fenyvessy képviselő úr fölvetéséhez, hogy válasszuk külön a külföldön tartózkodók és külföldön élők választójogának kérdését. Mivel mi úgy gondoljuk, hogy semmiféle elvi különbség nem teszi indokolttá, hogy magyar állampolgár és magyar állampolgár választójoga között különbséget tegyünk, mi ennek a kérdésnek csak az egységes kezelését tartjuk elfogadhatónak. Tehát az az álláspontunk, hogy ha a választójogból kirekesztettek körét bővíteni akarjuk, akkor ezt minden további megkülönböztetés nélkül egységesen valamennyi magyar állampolgár, valamennyi kirekesztett magyar állampolgár számára kell elvégeznünk, mert más álláspont törést jelentene, és tulajdonképpen annak az elvnek a feladatását jelentené, nevezetesen, hogy elvileg nincs különbség magyar állampolgár és magyar állampolgár között, aszerint, hogy itthon él, vagy külföldön a politikai jogok gyakorlása szempontjából. Tehát mi nem támogatjuk ennek a kérdésnek a különválasztását.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Mivel több jelentkező nincs, úgy néz ki, hogy azt a javaslatot, ami talán hozadéka lenne ennek a vitának, ezzel kicsit eltolnánk, később visszatérhetünk rá, hiszen minden témát úgy vitattunk meg, hogy ha nem jutunk eredményre, elvileg decemberig elképzelhető. Akkor egy ilyen felkérést átküldenénk a határon túli

magyarok vezetőjének, Szabó Tibor úrnak, és megkérné a bizottság, hogy mivel ezt a témát úgy tudjuk körbejárni, amennyiben pontosabb adataink vannak a kinn élő magyar állampolgársággal rendelkező honfitársainkról, ezért az ő eszközeikkel, a Külügyminisztérium és a Belügyminisztérium és a nagykövetségek bevonásával próbáljanak meg nagyjából egy hozzávetőleges számadatot a rendelkezésünkre bocsátani. Amennyiben szeptember-október körül megérkezik, várható, akkor elképzelhető, hogy újra napirendre tűzzük, és a pártok is alaposan végig gondolják. Úgy tűnik, valóban jóval nagyobb a kint élő magyarok száma, és lehet, hogy meglep bennünket majd. Én tehát úgy látom, hogy lényegében a pártok közötti eltérés ma nem tesz lehetővé valamilyen döntést erről, még negatívát sem. De ha ebben megegyezünk, hogy ha érkezik egy ilyen adat, újra tárgyaljuk, akkor átmegy a napokban egy levél a Szabó Tibor úrhoz.

Ha ezt elfogadja a bizottság, akkor ezzel zárnánk az ülést. *(Lamperth Mónika ügyrendi kérdésben jelentkezik.)* Tessék, megadom a szót Lamperth Mónika alelnök asszonynak.

DR. LAMPERTH MÓNIKA (MSZP): Tisztelt Elnök Úr! Elfogadva azt, amit ön mondott, tehát az MSZP ezt támogatja, az ügyrendi javaslatom a következő. Az elmúlt ülésen a választójogi reformbizottság ülésén, bár én nem voltam jelen, de Wiener kollégámmal végigbeszéltük a dolgot, elhangzott egy javaslat, mint lehetséges megoldás a Magyarországon élő kisebbségek parlamenti képviselőit illetően. Itt egy kvázi árukapcsolásra tett ugyan javaslatot, ha jól emlékszem, a Fidesz, hogy amennyiben az MSZP hajlandó bizonyos feltételeket teljesíteni az úgynevezett kisebb parlamenti létszámot illetően, akkor lehetséges közeledés a kisebbségek parlamenti képviselőit illetően. Javítson ki nyugodtan, és Gyuri, te is segíts nekem, légy szíves, ha nem pontosan idézem az itt történeteket. De nem is ez a lényege az ügyrendi javaslatomnak, hanem az, hogy azt javaslom, hogy válasszuk külön a két dolgot. Szóval a kisebbségek parlamenti képviselőinek megoldásában olyan adóssága van a magyar parlamentnek, amit muszáj lenne valamilyen módon megoldani. Tekintettel arra, hogy a másik főbizottságon, a kisebbségi, vallásügyi főbizottságon belül egy albizottság foglalkozik az erre vonatkozó szabályozással, azt indítványozom, hogy a választójogi reformbizottság, mint főbizottság hívja meg ezt az albizottságot a következő ülésre, és tárgyaljunk együttesen erről a kérdéstről. Akkor az világossá válhat, hogy a különböző műhelyekben folytatott különböző tárgyalásokat hol lehetne egy irányba, egy csatornába terelni. Nekünk meggyőződésünk az, hogy egy ilyen együttes ülés elősegítené a megoldást. Tehát az MSZP-nek az a javaslata, hogy hívjuk meg a következő ülésünkre az albizottságot, és legyen arra lehetőség, hogy meghallgassuk erről a kisebbségek képviselőit is erről.

Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Hadd jelezzem alelnök asszony, talán nem volt információ róla, hogy az albizottság vezetője, Hargitai János úr végig részt vett mind a két ülésen. Másrészt nekem azért vannak aggályaim, mert minden pártnak a felhatalmazott emberei a mi bizottságunkban vannak, amely a választási reformbizottság. Tulajdonképpen minket a parlament választott meg. Nem vitás, hogy egy párton belül lehetnek véleményeltérések. Többek között elképzelhető, hogy más bizottságokban vannak esetleg saját álláspontot képviselők. Azért küldték ebbe a bizottságba a frakciók az embereiket, hogy az adott frakciónak az a véleménye, amelyet itt képviselnek. Ellenben meghívtuk az albizottság vezetőjét, Hargitai urat, végig itt volt, de az teljesen más státusú bizottság. Minket a parlament választott meg két-két delegálttal, amely a frakcióval egyeztetve szuverén módon hozza a véleményt. Egy teljesen más státusú bizottsággal, és a bizottságnak nem jogászokból álló és a frakciókból nem az autentikus személyekkel tárgyalni... A pártok választójogireform-álláspontját a mi tagjaink képviselik. Ezeknek a bizottságoknak más a státusa. Most hogy e

két bizottságot összekeverjük, és esetleg párton belüli ellentéteket, amely lehetséges, hiszen minden párton belül vannak különböző vélemények, ezért van demokrácia, megmondom őszintén, nem tartom jónak. De szavazunk rögtön róla, de mint egy delegált, én úgy érzem, hogy ez problémát jelent, én nem tudnám támogatni.

Tessék, Rubovszky alelnök úr jelentkezett.

DR. RUBOVSZKY GYÖRGY (Fidesz): Köszönöm a szót, elnök úr. Itt szeretném folytatni, hogy Hargitai úrral a Fideszen belül mi végig egyeztettünk, és az az anyag, amit a Fidesz képviselőjében az elmúlt ülésen terjesztettem be, az vele is egyeztetve van. Ez minden politikai pártnak a saját feladata. Azt hiszem, az, hogy Hargitai úr végig jelen volt és kifejtette a véleményét, elmondta, hogy az ő bizottságukban mi van, én sem tartom szerencsésnek a két bizottság közös értekezését. Ezt minden politikai párt rendezze, ha nincs személyi átfedés, a belső kérdéseket tisztázzák egymással.

ELNÖK: Köszönöm. Wiener képviselő úr a szó. Én is úgy ítélem meg, hogy ez szerencsés volna. Ennek nagyon egyszerű az oka. Valószínű, fontos, hogy milyen státusuk van a bizottságoknak, hogy az egy albizottság, mi pedig a parlamenttől kapott közvetlen felhatalmazás alapján eseti bizottságként működünk. Azonban nem ez a dolog lényege. Megítélésem szerint az a dolog lényege, hogy akarunk-e ezen a területen eredményeket elérni, avagy sem. Az albizottságban tevékenykedők között az álláspontok elég erőteljesen közeledtek, és Hargitai úr megnyilvánulásából arra a következtetésre jutottam - tán nem egyedül -, hogy ő és az albizottság más tagjai is a probléma megoldása iránt elkötelezettek. Annak érdekében, hogy itt egy 1992 óta fennálló, 35/1992-esben kimondott, majd a 24/1994-es alkotmánybírósági határozatban megerősített mulasztásos alkotmányvétséget orvosolni tudjunk, szükség lenne arra, hogy a kérdésben előrehaladjunk, és ezt nagyon nagy mértékben elősegítené a bizottságnak az albizottsággal folytatott együttes ülése, amely egyetlen kivételes alkalom volna. Szerintem az éves elfogadott munkatervben felüli ülést tenne szükségessé, tehát akár azt is, hogy még júliusban összeüljünk és megvitassuk, függetlenül attól, hogy az eredeti munkaterv szerint már csak ősszel találkozoznánk.

ELNÖK: Köszönöm. Hadd jelezzem, hogy - bár talán túl erős lenne - visszautasítom azt, hogy az itt ülők nem lennének elkötelezettek. Hadd mondjam, hogy a mi frakciónk valóban a kompromisszum érdekében - bár két kamarában látja megoldhatónak - tanácskozási joggal benne lennénk. Mi nagyon kárhoztatjuk például az MSZP-t többek között, amelynek makacs ragaszkodása a teljes jogú szavazathoz akadályozza meg, hogy tanácskozási joggal, amellyel korábban az MDF-től kezdve a Fidesz is egyetértett, és ha jól tudom, az SZDSZ-esek között is vannak. Ez vitás kérdés, több fokozatban, hogy melyik mellé álljunk. Tehát az MSZP volt az, amely egész végig ragaszkodott ehhez, és ezzel lehetetlenné teszi. Tehát azért, hogy nem tudunk megállapodni egy tanácskozási jog mellett, lényegében nem az elkötelezettséget jelenti. Nem vitás, hogy esetleg más albizottságban emberek jobban közelednek egymáshoz, de ezt a bizottságot a parlament választotta meg, azt hiszem, eltérő státusú bizottságok összekeverése és a frakciók itt képviselt álláspontjának összekeverése úgy gondolom, nem lenne megfelelő. De mindjárt szavazásra teszem fel, ha több hozzászólás nem lesz.

Személyes érintettség címén, tessék.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Mivel én képviseltem nagyon makacsul a párt álláspontját, bár az én nevem nem hangzott el, de mégis úgy ítélem meg, hogy egyfajta személyes érintettség fennáll. Én arra utalnék, hogy az említett alkotmánybírósági határozatok

nem tanácskozási jogú, hanem teljes jogú országgyűlési képviselőkről szóltak. Tanácskozási jogú országgyűlési képviselők a magyar alkotmányban, de más alkotmányos rendszerekben sincsenek. Tehát ez semmiféle megoldását nem adja a problémának.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most következik a szavazás. Tehát aki azt támogatja, hogy a másik bizottság albizottságát hívjuk meg, és közösen az egyszer már letárgyalt ügyben - amit egyszer már ad acta tettünk, azzal, hogy bármikor visszatérhetünk rá, ez jogos végül is - tárgyaljuk, kérem, emelje fel a kezét. Delegációnként egy szavazat van. *(Szavazás)* Két szavazat van, tehát megállapítom, hogy a jelen lévő öt delegáció közül 2 támogatja. Tehát nem kapta meg a többséget, ezért ezt a javaslatot elvetettük. *(Lamperth Mónika ismét ügyrendi kérdésben jelentkezik.)* Tessék, Lamperth alelnök asszony.

DR. LAMPERTH MÓNIKA (MSZP): Tisztelt Bizottság! Hosszú indokolás nélkül szeretném jelezni, hogy a múltkori, a Fidesz által előterjesztett javaslat alapján az MSZP újra foglalkozott ezzel a kérdéssel, és tekintettel arra, hogy mi szeretnénk megoldást a kisebbségek parlamenti képviseletében, rugalmas álláspontot alakítottunk ki, ami kinyitja, és szerintünk reálissá teszi, hogy legyen megegyezés. Tudomásul véve, hogy ebben a főbizottságban kívánják azt a megegyezést létrehozni a kormánypártok, azt indítványozom, hogy a következő ülésen tűzzük ezt napirendre. Ebben a bizottságban, mi magunk, és teljes frakciótámogatással, legitimációval hozunk kompromisszumos döntést. Köszönöm.

ELNÖK: Hadd jelezzem, úgy zártuk le, kétszer tárgyaltunk erről, hogy vissza lehet térni rá. A Fideszt megkérdezem, aki a táncba hívásban érintett.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Elnök Úr! Meg kell ismernünk a szocialista párt javaslatát, nyilván visszatérhetünk rá bármikor, mi nem ellenezük ezt.

ELNÖK: Jó, tehát szeptemberben újra kezdjük úgy is az ülésezéseket.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Akkor azt kérjük, hogy előremenjünk, hogy hadd kapjuk meg mi is írásban.

ELNÖK: Igen, akkor szeptemberben küldöm ki a napirendet, és ha úgy dönt és erről kapok jelzéseket, akkor azt is föl vesszük. Ebben megállapodtunk.

Tessék, Hack képviselő úr a szó.

DR. HACK PÉTER (SZDSZ): Én is kérném elnök úr, hogy azt a javaslatunkat, amit a múltkor kiosztottunk, azóta írásos kiegészítést is küldtem, akkor szeptemberben talán tárgyalásra érett.

ELNÖK: Akkor szeptemberben az első ülésen azt is föl vesszük.

Köszönöm a megjelenést, ezzel az ülést bezárom.

(Az ülés befejezésének időpontja: 11 óra 15 perc.)

Dr. Pokol Béla
a bizottság elnöke